

**STATSVETENSKAPLIGA INSTITUTIONEN
CENTRUM FÖR EUROPASTUDIER (CES)**

En skandinavisk allians?

En kvantitativ studie om arbetarklassens attityder till vidtagna åtgärder under coronapandemin i de skandinaviska länderna.

Elin Korp

Kandidatuppsats:	15 hp
Program:	Europaprogrammet, Sociologi
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	HT/2022
Handledare:	Daniel Carelli

Abstract

The Covid-19 pandemic resulted in a societal crisis where different groups of society were hit to varying degrees. One group that faced more severe consequences than others were the working class due to their limited economic resources and small opportunities to work from home. Building from this, the aim of this thesis has been to investigate attitudes towards the measures taken by the governments to fight the pandemic among the working class in the Scandinavian countries. The focus on the Scandinavian countries stems from them often being viewed as similar in an European context, but despite that they differed significantly in their strategies. Previous research regarding attitudes during the pandemic has mostly focused on different types of explanatory factors for attitudes such as trust, welfare systems and public administration systems. The theoretical framework includes the aspects that previous research has promoted, but also includes the TBP-theory and the theoretical rally around the flag-hypothesis. The results from the multiple regression analysis, which builds on data from the Eurobarometer 2020-2021, shows that the working class in general are the ones most satisfied with the containment measures, but that the class variable overall has a weak explanatory power.

Keywords:

Working class, Attitudes, Working class attitudes, Covid-19 containment measures, Scandinavian Countries, Welfare states

Nyckelord:

Arbetarklass, Attityder, Arbetarklassattityder, Covid-19 pandemin, Pandemiåtgärder, Skandinavien, Välfärdsstater

Titel: En skandinavisk allians?

Program: Europaprogrammet, Sociologi

Författare: Elin Korp

Handledare: Daniel Carelli

Termin/År: HT/2022

Antal ord: 12 246

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
<i>1.1 Syfte och frågeställning</i>	2
<i>1.2 Disposition</i>	2
2. Teori och tidigare forskning	3
<i>2.1 Arbetarklassens attityder till välfärdsstatliga policys</i>	3
<i>2.2 Individuella förklaringsfaktorer till attityder</i>	4
2.2.1 Tillitens betydelse	4
2.2.2 Socioekonomiska faktorer	6
<i>2.3 Förklaringar till attityder på nationsnivå</i>	7
2.3.1 En skandinavisk styrningsmodell?	7
Välfärdsmodell	7
Governance, Implementering och Experternas roll	8
3. Material och Metod	11
3.1.1 Svarefrekvens	11
3.1.2 Deskriptiv statistik	12
3.1.3 Beroende variabel	13
3.1.4 Central oberoende variabel	14
3.1.5 Kontrollvariabler	14
<i>3.2 Metod</i>	15
3.2.1 Val av analysmetod	15
3.2.2 Kriterier för tolkning	16
4. Resultat	18
5. Analys och slutsatser	27
6. Avslutande reflektioner	29
Referenslista	30

Tabellförteckning

Tabell 1 s.12^[L]_[SEP]

Tabell 2 s.12^[L]_[SEP]

Tabell 3 s.13^[L]_[SEP]

Tabell 4 (regression Danmark) s.18^[L]_[SEP]

Tabell 5 (regression Sverige) s.20^[L]_[SEP]

Tabell 6 (regression Finland).s.22^[L]_[SEP]

Tabell 7 (regression Norge) s.24

1. Inledning

Under 2020 spreds Covid-19 viruset i rask takt över världen och gav snart upphov till en global pandemi. Pandemin innebar både en ekonomisk, demografisk och politisk kris där alla till buds stående medel användes på ett eller annat sätt för att försöka lindra effekterna och hålla smittspridningen under kontroll. I takt med att pandemin bredde ut sig blev det allt tydligare att samhällets olika grupper hade olika förutsättningar att klara av pandemin. Utvecklingen var återkommande i nästintill samtliga europeiska länder, om än i olika utsträckning, och begreppet "white collar quarantine" myntades för att beskriva samhällsklassernas ojämlika möjligheter till hemarbete (Woods 2020 i Moisiu 2020:600).

Att kriser har slagit olika hårt mot människor är ett välstuderat ämne där flertalet forskare fastslagit att kriser allt som oftast tenderar att vara asymmetriska och drabba vissa samhällsgrupper, och även länder, hårdare än andra. Sachweh (2017) sammanställde en studie om attityder gentemot välfärdsstaten och välfärdsstatliga policys i spåren av finanskrisen 2008-2009. Sachweh (2017) beskriver, i relation till finanskrisen, att de sociala konsekvenser som följde, exempelvis risken att bli arbetslös, var betingade av individens sociala klass vilket resulterade i en ojämn fördelningen av krisens sociala konsekvenser bland medborgarna. De sociala konsekvensernas ojämna fördelning syntes inte enbart på en individuell nivå utan var också synliga på europeisk nivå. Leschke och Jepsen (2012) beskriver hur EU:s och medlemsländernas olika stödpaket, utformade för att stötta arbetsmarknaden och hushållen, kom att gynna vissa industrier, och därmed samhällsgrupper, mer än andra.

Likt finanskrisen kom också pandemin att innebära ojämnt fördelade sociala konsekvenser. I synnerhet innebar pandemin ett ojämnt förhållande mellan människorna i samhällets översta klasser där det fanns goda möjligheter att arbeta hemifrån, och på så vis skydda sig själv och sin familj från smitta, samt goda ekonomiska resurser för att klara av minskad inkomst under ett par månader. För människorna i samhällets lägsta klasser fanns däremot inte samma möjligheter. Chen et.al (2021) beskriver att pandemin slog särskilt hårt mot personer som arbetade inom samhällsviktiga yrken, dit räknas bland annat buss- och taxichaufförer, städare, personal på ålderdomshem, brevbärare och personer inom tillverkningsindustrin- yrken som ofta klassas som arbetaryrken och som generellt utövas av personer tillhörande arbetarklassen. Hawkins (2022:1082) betonar att arbetarklassens prekära situation uppstod långt innan pandemin, men att den prekära arbetssituationen kan ha resulterat i att många arbetare har känt sig tvingade att arbeta under pandemin trots sjukdom eller önskan om att kunna isolera sig hemma för att skydda sig själva och sina familjemedlemmar.

Pandemin slog mot samtliga europeiska länder, om än i olika stor utsträckning, vilket resulterade i utformandet av olika strategier för att hantera pandemin. Sett ur en europeisk kontext var Sverige ett av de länder som avvek mest med sin liberala strategi som förespråkade individuellt ansvarstagande (Esaiasson et.al, 2020). Sverige stod inte enbart ut i en europeisk kontext utan den svenska strategin var också markant skild från övriga skandinaviska länders strategi. Skillnaden mellan länderna är intressant då de annars delar en rad likheter på det ekonomiska, sociala och kulturella planet vilket brukar ge upphov till relativt lika ageranden (Petridou, 2020). Att Sveriges strategi var så markant skild från den som resten av Europa antog är intressant då Sverige, tillsammans med de övriga nordiska länderna, brukar beskrivas som särskilt påverkade av europeiseringen då ländernas ekonomier är förhållandevis små men uppvisar en öppenhet vilket gör europeiseringen än mer påtaglig i

dessa länder (Peters, 2021:95). Utifrån det som presenterats ovan har den här uppsatsen valt att studera de skandinaviska länderna, dels för att de utmärker sig i en europeisk kontext som en egen grupp länder, men också för att undersöka om de olika strategierna i länderna har gett upphov till skilda attityder bland medborgare som annars lever under relativt lika förhållanden. Rent geografiskt utgörs Skandinavien bara av Norge, Sverige och delar av Finland, men i den här uppsatsen avser begreppet Skandinavien Norge, Sverige, Finland och Danmark. Valet att inte inkludera Island har gjorts med hänsyn till att uppsatsen inte är intresserad av att undersöka Norden i sin helhet utan har valt att fokusera på ovan nämnda länder till följd av nämnda likheter länderna emellan.

Av det som beskrivs ovan finns det goda skäl att undersöka arbetarklassens attityder gentemot pandemiåtgärderna, däribland hemarbete och självisolering, och hur attityderna har påverkats av arbetarklassens arbetssituation som i många fall omöjliggjort just hemarbete och självisolering. Brouard et.al (2022:9) påpekar vikten av att studera attityder då det knyter an till en av det samhällsvetenskapliga forskningsfältets övergripande frågor om hur demokratin fungerar i tider av kriser. Det finns sedan tidigare en del studier som diskuterar pandemins konsekvenser för arbetarklassen, men det är hittills få som har diskuterat attityder och det är denna kunskapsluckan följande uppsats har för avsikt att bidra till att täppa igen. Trots att det finns goda skäl att förvänta sig skillnader mellan klassernas inställning till åtgärderna finns det också goda skäl att inte förvänta sig några betydande resultat då attityder är något som växer fram under tid, vilket gör att ett längre tidsperspektiv med jämförelser innan respektive efter pandemin förmodligen hade kunnat säga mer om attityderna i sig.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur arbetarklassen i de skandinaviska länderna ställer sig till vidtagna åtgärder under pandemin. Mer konkret avser uppsatsen undersöka om arbetarklassen ger uttryck för liknande attityder i samtliga länder i och med att de lever i länder med snarlika förhållanden, eller om attityderna skiljer sig åt som ett resultat av ländernas olika strategier. Syftet ska undersökas genom en komparativ fallstudie av de skandinaviska länderna, men har emellertid inte för avsikt att anta en generaliserande ansats. Det finns ett flertal sätt att mäta detta på, men den här uppsatsen avser använda en OLS-regression som kommer preciseras och diskuteras i metodavsnittet längre fram.

Mot bakgrund av syftet har följande frågeställning formulerats:

-Vilken inställning finns till pandemihanteringen bland arbetarklassen i de skandinaviska länderna?

1.2 Disposition

Kapitel 2 behandlar tidigare forskning och i samband med detta diskuteras också uppsatsens teoretiska utgångspunkter. I slutet av kapitel 2 presenteras ett avsnitt som redogör för uppsatsens hypoteser. Kapitel 3 presenteras uppsatsens valda metod och material samt en diskussion om uppsatsens validitet och reliabilitet. Kapitel 4 redogör för de genomförda analyserna och presenterar resultaten som studien kommit fram till. Kapitel 5 diskuterar och analyserar resultaten mer i detalj, och i slutet av kapitlet presenteras uppsatsens slutsatser. Uppsatsen avslutas med kapitel 6 som presenterar en avslutande reflektion kring uppsatsen i sin helhet och vad uppsatsen kan tänkas sägas utanför det akademiska fältet.

2. Teori och tidigare forskning

Den tidigare forskningen kommer behandlas tematiskt för att visa på de teman som varit mest framträdande i forskningen hittills, och i relation till detta kommer olika teorier samt uppsatsens teoretiska utgångspunkter att lyftas fram och diskuteras. Under avsnitt 2.1 behandlas tidigare forskning om arbetarklassens attityder, och då främst gentemot välfärdsstatliga policys. Under avsnitt 2.2 presenteras individuella förklaringsfaktorer till attityder, och under avsnitt 2.3 redogörs det för förklaringsfaktorer till attityder på nationsnivå. De olika aspekterna som diskuteras nedan kommer sedan lyftas in i analyskapitlet i syfte att tolka, och på så vis fördjupa förståelsen av, resultaten.

2.1 Arbetarklassens attityder till välfärdsstatliga policys

Tidigare forskning om arbetarklassens attityder under kristider har främst fokuserat på inställningen till olika välfärds policys, och har då diskuterats med utgångspunkt i ”governmental protection hypothesis” (Sachweh, 2018:51). Hypotesen, som ofta utgör en teoretisk utgångspunkt för många av diskussionerna på området, syftar till att stödet för välfärdsstatliga bidrag och omfördelning tenderar att öka i tider kantade av ekonomisk lågkonjunktur och därav har hypotesen använts frekvent i diskussioner som handlar om attityder under finanskrisen (Sachweh, 2018:51). Blekesaune (2007) utgår också från föregående hypotes och finner i sin studie, där återigen attityder till olika välfärds policys är huvudfokus, att de som är anställda i högre grad än arbetslösa tenderar att förespråka individuellt ansvar. På samma spår tenderar de som är nöjda med den finansiella situationen att i högre utsträckning förespråka individuellt ansvar än de som är missnöjda med den finansiella och ekonomiska situationen som i högre utsträckning förespråkar statlig stöd (Blekesaune, 2007). Även om Blekesaune (2007) inte diskuterar arbetarklassen specifikt är det rimligt att anta att arbetarklassen, som tenderar att ha en sämre ekonomisk status och generell upplever större missnöje med den finansiella situationen, förespråkar ett högre statligt ansvar och större omfördelning.

Heuer och Zimmermann (2020) har genomfört en studie i Tyskland där de har undersökt vilka kriterier olika samhällsgrupper använder sig av för att bedöma vilka samhällsgrupper gjort sig förtjänta av statligt ekonomiskt stöd. Materialet har delvis testats med hjälp av dokumentärmetoden, som användes för att utröna om det fanns tecken på en samstämmig underliggande förståelse mellan de olika fokusgrupperna (Heuer och Zimmermann, 2020). Det initiala resultatet visade på att arbetarklassen främst premierade begrepp som solidaritet, ärlighet och arbetsmoral medan medelklassen främst premierade begreppen individuella prestationer och ambitioner (Heuer och Zimmermann, 2020).

Svallfors (2004) som genomfört en jämförande studie mellan Sverige, Storbritannien, USA och Tyskland, beskriver att det i samtliga länder finns en tydlig trend av att arbetare och arbetarklassen är några av de främsta förespråkarna av statlig intervention i det välfärdsstatliga arbetet medan tjänsteklassen är mer skeptisk. Betydelsen av klass i utformandet av attityder har emellertid varit omtvistad. Svallfors (2004) presenterar två olika linjer i tidigare forskning, där den ena linjen menar att det sker en sakta fragmentering av relationen mellan klass och attityder gentemot välfärdsstaten allt eftersom de mest akuta problemen åtgärdas och människors egenintresse tar över. Den andra linjen hänvisar till en ökad rekommodifiering, det vill säga att människor blir mer beroende av marknadskrafter för

upprätthållandet av levnadsvillkor och livschanser, som tenderar att leda till en stärkta band mellan klasstillhörighet och välfärdsstatliga attityder (Svallfors, 2004:121). Detta skulle i sin tur innebära att de med svaga marknadspositioner, vilket är de som förlorar mest på rekommodifieringen och till vilka arbetarklassen också hör, kan tänkas utveckla starkare och mer positiva attityder gentemot omfattande och kollektivt finansierade välfärdsstatliga policys jämfört med de som gynnas av processen (Svallfors, 2004:121).

I linje med det som redogjorts för ovan presenterar Sachweh (2018:60) resultat av sin studie som visar på att arbetarklassen i spåren av finanskrisen var en av de samhällsgrupper som generellt krävde högre statligt ansvar för säkerställandet av ett socialt skyddsnät. Jaeger (2013:158) redogör för ett resultat som pekar på att hög(-re) inkomst resulterar i lägre krav och efterfrågan av statlig omfördelning, något som skulle kunna indikera att arbetarklassen generellt skulle vara mer positiva till statlig omfördelning då de generellt har lägre inkomstnivåer.

2.2 Individuella förklaringsfaktorer till attityder

Nedan presenteras de individuella förklaringsfaktorer som tidigare forskning lyft fram som teoretiska förklaringar på vad som gör att människor utvecklar olika attityder och inställning till statens policys och förslag. Först presenteras tidigare forskning om tillit, som varit en av de främsta förklaringsfaktorerna i tidigare forskning när det kommer till att förstå attityder, och efter det följer ett avsnitt om socioekonomiska faktorer och deras förklaringskraft.

2.2.1 Tillitens betydelse

Som det beskrevs ovan har tillit varit ett av de centrala begreppen i tidigare forskning när det kommer till att förstå och förklara attityder hos människor. Den generella definitionen av tillit brukar vara att tillit är relationell, det vill säga att en individ gör sig sårbar gentemot en annan individ, grupp eller institution som besitter makten att både såra och skada individen (Levi och Stoker, 2000:476). Definitionen har emellertid kommit att preciseras och tillit har i tidigare forskning främst diskuterats i termer av institutionell och mellanmänsklig tillit. Shanka och Menebo (2020:1275) har i relation till pandemin diskuterat institutionell tillit, som i det avseendet främst avser medborgarnas tillit gentemot regeringen och hälsomyndigheter, och har pekat på att den institutionella tilliten varit en förutsättning för medborgarnas efterlevnad av restriktioner och åtgärder. Även Esaiasson et.al (2020:749) diskuterar institutionell och mellanmänsklig tillit, dock specifikt kopplat till det svenska fallet, och belyser likt Shanka och Menebo (2020) att båda formerna av tillit var en förutsättning för den svenska strategins framgång.

Rothstein och Uslaner (2005:42) diskuterar tillit i termer av jämlikhet och framhåller att tillitsnivån i ett land måste förstås mot bakgrund av landets ekonomiska jämlikhet och jämlika möjligheter. De skandinaviska länderna framhålls som skolboksexempel på länder som arbetat hårt för att förbättra såväl den ekonomiska som den sociala jämlikheten, vilket har resulterat i högre institutionell och mellanmänsklig tillit samt en högre generaliserad tillit, det vill säga tillit som kopplar samman människor från olika samhällsgrupper (Rothstein och Uslaner, 2005:46). De skandinaviska ländernas höga tillitsnivåer framhålls även av Petridou (2020:154) som betonar att samtliga länder kännetecknas av höga tillitsnivåer, men att det svenska fallet är särskilt intressant. Likt Esaiasson et.al (2020) poängterar Petridou (2020) att

de höga tillitsnivåerna varit en nödvändig förutsättning för att få medborgarna att följa de åtgärder som sattes in och som i stora drag byggde på en ömsesidig tillit mellan myndigheter och medborgare och frihet under ansvar för medborgarna. Esaiasson et.al (2020:749) beskriver att Sverige på senare år uppvisat en allt större polarisering på den ideologiska skalan där de som placerar sig åt vänster uppvisar högre tillitsnivåer än de som placerar sig åt höger. Saunes et.al (2021:1181) lyfter fram att danskarna har uppvisat högre nivåer av institutionell tillit under pandemin än vad svenskarna har gjort, och poängterar i linje med Esaiasson et.al (2020) att den ideologiska polariseringen i tillitsfrågan varit mer framträdande i Sverige än vad den varit i Danmark.

Nielsen och Lindvall (2021) har i sin studie jämfört och diskuterat tillitsnivåer i Sverige och Danmark under pandemin och understryker vikten av att förstå tillitsnivåerna mot bakgrund av ländernas välfärdsstatliga arv. Det välfärdsstatliga arvet, som kommer diskuteras mer i detalj i avsnitt 2.3.1, är viktigt i diskussionen för att förstå tillitsnivåer bland arbetarklassen och andra mindre privilegierade grupper. Rothstein och Uslaner (2005:44) poängterar att grunden för generaliserad tillit, som generellt är hög i de skandinaviska länderna, ligger i en mer jämlik fördelning av resurser, tillika möjligheter, i ett land. Likaså är ärliga regeringar med låga korruptionsnivåer betydande nyckelfaktorer för höga tillitsnivåer även bland mindre privilegierade grupper, däribland arbetarklassen, då det leder till mer universalistiska välfärdsprogram som gynnar samtliga på ett positivt och förhållandevis jämlikt sätt (Rothstein och Uslaner, 2005:44). Här blir det välfärdsstatliga arvet viktigt att förstå då de skandinaviska länderna, tack vare sin socialdemokratiska bakgrund, rent historiskt har präglats av universalistiska drag med fokus på ekonomisk jämlikhet via omfördelning (Esping-Andersen, 1990). Detta utgör ett särskilt intressant spår för att den här uppsatsen som ämnar undersöka attityder bland arbetarklassen och hur det välfärdsstatliga arvet kan tänkas ha påverkat dagens tillitsnivåer och inställningen till krishanteringen.

Rally around the flag

En av de främsta hypoteserna som testats i diskussionen om tillit är hypotesen om rally around the flag-effekten och huruvida denna har varit möjligt att identifiera i de skandinaviska länderna. Rally around the flag-effekten syftar till att det allmänna stödet och tilliten gentemot regeringen och dess tillhörande myndigheter tenderar att öka i tider av kris och osäkerhet (Nielsen och Lindvall, 2021:1181). Stödet för denna hypotes har återfunnits i flertalet empiriska studier gjorda i både Europa och utanför, och därmed har hypotesen funnit stöd i en rad olika sociala och politiska kontexter (Nielsen och Lindvall, 2021:1183). Trots att hypotesen funnit stöd på flertalet olika plan har de teoretiska förklaringarna till varför hypotesen vinner stöd varierat. Vissa forskare har tillämpat ett perspektiv hämtat från social identitetsteori och menar att kriser tenderar att ge upphov till känslor hos individer som utmynnar i stöd för nationella symboler som symboliserar ingruppen- det vill säga den egna gruppen (Esaiasson et.al, 2020:749). Andra förklaringar bakom hypotesens kraft menar att det ökade stödet är uttryck för individernas behov av ökad trygghet i osäkra situationer, och en tredje perspektiv menar att det är känslor som ilska och oro som ger upphov till ett ökat stöd för de nationella parlamenten (Esaiasson et.al, 2020:749). Emellertid bör det framhållas att hypotesen främst är utformad för att testats gentemot institutionell tillit och alltså inte testats i någon större utsträckning gentemot mellanmänsklig tillit.

För de skandinaviska länderna har stöd för hypotesen delvis varit möjligt att identifiera. Esaiasson et.al (2020:755–756) pekar på tydliga tecken på en rally around the flag-effekt i Sverige, både vad gäller den institutionella tilliten och den mellanmänniska tilliten. Bol et.al (2020) har gjort en undersökning bland 15 av de västeuropeiska länder, där bland annat Danmark och Norge ingick, som valde att införa en total nedstängning av samhället i samband med pandemin och undersökt huruvida det var möjligt att skönja en rally around the flag-effekt i dessa länder. Bol et.al (2020:502) finner att stödet för, och tilliten till, parlamentet har ökat i samtliga länder, men menar att det inte är möjligt att härleda denna utveckling till enbart en rally around the flag-effekt som härstammar från pandemin. För Finland finns det ingen tillgänglig litteratur gällande detta vad jag har kunnat hitta.

TPB-teorin

Den tidigare forskningen har, som beskrivits ovan, behandlat en rad olika teorier och också delvis försökt konstruera egna teoretiska förklaringar till uppkomsten av ländernas skilda strategier samt beteendena och attityderna detta gav upphov till. En teori som presenterats är TPB-teorin, eller Theory of Planned Behaviour, och som också är den teoretiska utgångspunkt som följande uppsats har tagit i anspråk. Shanka och Kotecho (2021:2) redogör för teorins huvuddrag och menar att teorin har använts i en rad olika sammanhang för att förklara olika hälsobeteenden. Grunddragen i teorin är att en individs beteende är avhängigt tre faktorer; attityder, subjektiva normer och upplevd kontroll över sitt beteende (Shanka och Kotecho, 2021:2). Teorin har främst använts för att försöka förklara variationer i efterlevnaden av olika hälsoåtgärder bland människor, och i dessa förklaringar har bland annat attityder spelat en betydande roll (Shanka och Menebo, 2021:1276). I den här uppsatsen kommer teorin att användas i ett försök att förklara attityderna och för att fördjupa analysen ett steg längre genom att diskutera vilka eventuella konsekvenser dessa attityder skulle kunna få i praktiken.

2.2.2 Socioekonomiska faktorer

Ytterligare en central faktor i strävan att förstå människors olika attityder är socioekonomiska faktorer. I relation till pandemin har människors socioekonomiska förutsättningar spelat stor roll i deras förutsättningar att hantera pandemin. Drefahl et.al (2020:4) beskriver att tidigare studier har visat på ett generellt mönster av att människor med svaga socioekonomiska resurser tenderar att vara mer benägna att drabbas av dålig hälsa och generellt har en högre dödlighet oberoende av dödsorsak. Under pandemin har ett liknande mönster synliggjort där faktorer så som låg eller ingen inkomst, låg utbildningsnivå, ogift eller migrant från ett låg- eller medelinkomstland alla har inneburit högre risk att dö av Covid-19 viruset (Drefahl et.al, 2020).

Hawkins (2022) diskuterar pandemins socioekonomiska effekter med utgångspunkt i USA och visar hur viruset slog extra hårt mot människor inom yrken så som transport, hälso- och äldrevård, restaurang- och tillverkningsindustrin samt fastighetsindustrin. Hawkins (2020) främsta poäng är dock att pandemin i sig inte resulterat i en särskild utsatthet bland arbetare, utan att pandemin enbart har kastat nytt ljus på en situation som har förvärrats under flera år. Pandemin bidrog också till att belysa problematiken kring gigekonomin och den prekära situation det innebär för många arbetare. De prekära och osäkra förhållandena kan ha resulterat i att många arbetare känt sig tvingade att arbeta under pandemin trots att de varit sjuka för att säkra deras enda inkomstkälla (Hawkins, 2020).

Bambra et.al (2020) diskuterar också pandemins socioekonomiska effekter men gör det utifrån ett mer utpräglat fokus på klasstillhörighet och ekonomiskt kapital. Bambra et.al (2020) beskriver liksom Chen et.al (2020) att lågavlönade arbetare, dit arbetarklassen räknas, inom mat-, städ- och leveranssektorn i stor utsträckning har betraktas som nyckelarbetare och därmed varit bundna till att utföra sitt arbete utan möjligheter att arbeta hemifrån eller liknande, vilket har lett till att de har löpt särskilt stort risk att drabbas av viruset. Liksom Hawkins (2020) betonar Bambra et.al (2020) att lågavlönade arbetare löper högre risk att bli arbetslösa, och risken att bli arbetslöshet blev påtaglig under pandemin då den steg i takt med att den ekonomiska kris som följde i spåren av pandemin gradvis förvärrades och tvingade många företag att gå i konkurs. Vidare beskrivs att de som lever i socioekonomiskt utsatta områden löper högre risk att drabbas av sjukdomar som förvärrar sjukdomsförloppet, och leder till höjd dödlighet, i samband med Covid-19 (Bambra et.al, 2020). En liknande poäng görs av Moisio (2020:600) som pekar på att det i Finland finns exempel på att vissa områden i Helsingfors-området med inkomstnivåer under landets genomsnittliga inkomstnivå har löpt betydligt högre risk att drabbas av viruset än andra närliggande områden.

2.3 Förklaringar till attityder på nationsnivå

2.3.1 En skandinavisk styrningsmodell?

Ytterligare ett tema som varit framträdande i tidigare forskning är diskussionen om en skandinavisk styrningsmodell. Centrala drag i debatten har varit diskussionen om det välfärdsstatliga arvet i de skandinaviska länderna samt diskussionen om ländernas övergripande styrning i hälso- och sjukvårdsfrågor- ett tema som kom att bli särskilt intressant i samband med pandemin. Diskussionen om det välfärdsstatliga arvet har främst kretsat kring diskussionen om den skandinaviska välfärdsstaten och välfärdsmodellen och på vilket sätt den har påverkat krishanteringen. När det gäller diskussionen om ländernas styrning har debatten främst kretsat kring begreppen centralisering, decentralisering och experternas roll i politiken. Nedan presenteras två avsnitt där det ena behandlar debatten om välfärdsstaten och dess roll medan det andra behandlar ländernas styrning under pandemin.

Välfärdsmodell

För att förstå ländernas position och politikens prioriteringar behöver ländernas välfärdsstatliga arv tydliggöras då det välfärdsstatliga fokuset format en betydande del av politiken och den institutionella utformningen i länderna. Esping-Andersen (1990:27–28) har klassificerat de skandinaviska länderna som tillhörande den socialdemokratiska välfärdsregimen. Att de skandinaviska länderna beskrivs som tillhörande till just denna regimen motiveras av att det i huvudsak har varit socialdemokratiska krafter som legat bakom de sociala reformerna som format samhället (Esping-Andersen, 1990:27). Ett kännetecken för dessa länder är bland annat att dekommodifieringen och universalismens principer har utökats till att omfatta medelklassen och inte enbart arbetarklassen. Välfärdsregimens främsta kännetecken är emellertid fokuset på möjligheterna att kombinera arbete och familj, där rätten till arbete motsvaras av en lika stark rätt till inkomstskydd. Detta upplägg förutsätter dock ett omfattande arbete för att minimera de sociala problemen och samtidigt maximera de statliga inkomsterna (Esping-Andersen, 1990:28).

Utöver de kännetecken som beskrivs av Esping-Andersen (1990) har den socialdemokratiska välfärdsregimen också kommit att karaktäriseras av ett starkt förespråkande av ekonomisk jämlikhet och jämlikhet mellan könen, högt deltagande på arbetsmarknaden samt aktiva åtgärder för de människor som är arbetslösa ska komma ut på arbetsmarknaden igen (Greve et.al, 2021:296). De universalistiska principerna och den omfattande dekommodifiering som beskrevs av Esping-Andersen (1990) märks i ländernas omfattande sociala utgifter och omfördelningen av statliga inkomster, vilket görs främst genom skatte- och finanspolitiken, samt ländernas generösa pensionssystem (Greve et.al, 2021:296).

Under pandemin har det välfärdsstatliga arvet lyst igenom i samtliga länders krisstrategi. Samtliga länder har tillämpat en krisstrategi vars främsta fokus har varit att säkerställa efterfrågan på marknaden och samtidigt bistå företagen med ekonomiskt stöd för att på så sätt minska risken för varslingar (Greve et.al, 2021:308). Sett till hur de skandinaviska länderna har agerat historiskt har ländernas agerande under pandemin, med inkomstfördelning och stöd för marknadens efterfrågan, varit i linje med de socialdemokratiska välfärdsstatliga principerna. Emellertid har länderna frångått det spårbundna beteendet genom att erbjuda ett mer direkt stöd samt beblandat sig mer direkt i marknadskrafterna för att säkra en skälig levnadsstandard för medborgarna (Greve et.al, 2021:308). Således tycks det socialdemokratiska arvet ha haft en betydande inverkan på ländernas krisstrategier. Saunes et.al (2022:423) belyser ytterligare välfärdsstaten betydelse genom att peka på att de välfärdsstatliga systemen som försäkrar tillgång till finansiellt stöd vid arbetslöshet eller sjukdom varit centrala för medborgarnas anpassning till rekommendationer och regler.

Governance, Implementering och Experternas roll

Under pandemin kom de skandinaviska ländernas olika styrningsmodeller och hur dessa formade utformandet, och senare även implementeringen, av pandemihanteringen. Generellt brukar de skandinaviska länderna framhållas som länder med ett sjuk- och hälsovårdssystem som i grunden delar en del likheter, däribland att samtliga länder erbjuder skattefinansierade sjuk- och hälsovårdstjänster som omfattar alla medborgare (Saunes et.al, 2022:419). En av de främsta likheterna mellan ländernas system är dock att sjuk- och hälsovårdsfrågan är en fråga som i grunden är ett offentligt och statligt ansvar men där fördelningen av ansvaret är högst decentraliserats och sköts på både regional och lokal nivå (Saunes et.al, 2022:419).

I diskussionen om ländernas styrningsmodeller under pandemin har främst det svenska fallet diskuteras då den decentraliserade styrningen i landet resulterade i en intressant implementering. Den svenska styrningsmodellen grundar sig på tanken om att den offentliga förvaltningen ska styras av ett antal olika Styrelser, exempelvis Socialstyrelsen, som är ansvariga för implementeringen av olika policyförslag med hjälp av ett antal policyskapande ministerium (Peters, 2021:101-102). Emellertid har Sverige, men även övriga skandinaviska länder, på senare år fått utstå allt större påtryckningar om ökad decentralisering i frågor om offentlig förvaltning och tillhörande tjänster, vilket har gjort att samtliga länder- men i synnerhet Norge och Danmark- har flyttat ner olika tjänster till att skötas på regional nivå (Peters, 2021:102-103).

Ländernas decentraliserade styre hamnade i centrum på nytt under pandemin, och återigen var det den svenska strategin som stod mest i fokus. Pierre (2020:480) beskriver att Sveriges omfattande decentralisering, som bland annat innefattar stor lokal och regional självständighet, möjliggjorde för lokala institutioner att under pandemin utforma strategier

som främst svarade mot lokala behov vilket också försvårade omfördelning mellan regionerna. Denna poäng lyfts upp även av Saunes et.al (2022:421) som beskriver hur Sveriges decentraliserade styrning, där regionerna är huvudansvariga för sjukvårdsfrågor, resulterade i att det fanns 21 olika regionala beredskapsplaner istället för en enhetlig nationell plan. Toshkov, Carroll och Yesilkagit (2022:1015-1016) beskriver att stater med omfattande decentralisering i det politiska systemet tenderar att vara mindre effektiva i hanterandet av hälsokriser då det är svårt att frammana en snabb, effektiv och enhetlig respons. Att den svenska decentraliseringen kan ha inverkat negativt på den svenska regeringens förmåga att hantera pandemin finns det vissa exempel på, däribland att Sverige hade högre dödsiffror än något annat skandinaviskt land (se ex; Saunes et.al 2022; Moisio 2020).

Det decentraliserade styret gav också upphov till goda möjligheter för experter att vara delaktiga i utformandet av strategierna. Pierre (2020:482) beskriver att det svenska institutionella ramverket är starkt benäget att tillåta experter att delta i utformningen av politiska och administrativa åtgärder. Då mycket av expertkunskapen finns hos de olika myndigheterna och inte hos regeringsanställda är det nästintill omöjligt för regeringen att avstå från att konsultera experterna som finns i de olika myndigheterna (Pierre, 2020:482). Bylund och Packard (2021:1313) poängterar att det svenska institutionella systemet, där myndigheterna är självständiga i förhållande till regeringens övriga politiska institutioner, begränsade experternas inflytande under pandemin. Saunes et.al (2022:426) beskriver att det generellt drag bland de skandinaviska länderna att använda sig av experter i utformningen av strategierna, och att regeringarna i Danmark, Finland och Norge alla har strävat efter att uppnå konsensus mellan ministrar, myndigheter och andra framträdande politiska aktörer. Den svenska regeringen har å andra sidan distanserat sig från beslutsfattandet och överlåtit det mest av beslutsfattandet till myndigheterna (Saunes et.al, 2022:426). Moisio (2020:604) beskriver hur experternas kunskap av den finska regeringen har sett som en nödvändighet för att regeringen ska kunna regera på ett framgångsrikt sätt i tider av kris och på så sätt har också experternas kunskap kommit att framställas som politiskt värdefull.

2.4 Hypoteser

Mot bakgrund av det som presenteras under avsnitt 2.1 och 2.2 formuleras följande hypotes:
H1: Arbetarklassens attityder kommer vara mer negativa än övriga klassers attityder.

Mot bakgrund av det som presenteras under avsnitt 2.3 formuleras följande hypotes
H2: Attityderna bland arbetarklassens attityder bör vara relativt lika i samtliga länder i och med ländernas gemensamma arv och förhållandevis lika socialpolitik.

Då tidigare forskning dock har klargjort vissa skillnader i strategierna, där Sverige varit det land som stuckit ut mest med sin liberala strategi, är det rimligt att anta att detta bör ge ett visst utslag i analysen. I och med att Sverige har erbjudit större individuell frihet och samtidigt fortsatt fokusera på att minimera de ekonomiska konsekvenserna bör detta ha gett upphov till något mer positiva attityder än i övriga länder, och mot bakgrund av detta formuleras följande hypotes;

H3: Arbetarklassen i Sverige är mer positivt inställda till åtgärderna än i övriga länder.

Nedan följer uppsatsens metod- och materialavsnitt där uppsatsens valda metod och material presenteras och diskuteras. I relation till metod- och materialavsnittet följer också en diskussion om uppsatsens validitet och reliabilitet. Efter det följer resultatkapitlet, och i slutet

av det kapitlet presenteras ett avsnitt där hypotesernas hållbarhet testas och diskuteras utifrån det som framkommit i resultatet. I samband med detta kommer det också avgöras om hypoteserna vinner stöd eller om de kan förkastas.

3. Material och Metod

I följande avsnitt kommer uppsatsens metod och material att preciseras ytterligare. Som tidigare nämnts avser studien göra en komparativ fallstudie mellan de skandinaviska länderna, och för att besvara uppsatsens frågeställning- *Vilken inställning finns till pandemihanteringen bland arbetarklassen i de skandinaviska länderna?*- kommer en OLS-regression genomföras. Valet att undersöka och jämföra de skandinaviska länderna har gjorts med hänsyn till att länderna generellt brukar sägas tillhöra en av Europas välfärdsfamiljer- den skandinaviska- och där policyförslag brukar gå åt samma håll och utformas på snarlika sätt. Under pandemin skiljde sig dock länderna åt i deras tillämpade strategier, vilket följer trenden i övriga Europa där pandemin gav upphov till en allt större diversifiering bland medlemsstaterna (Bergner, 2021).

3.1 Material

Uppsatsen baseras på data från Eurobarometern som utfördes i februari och mars 2021. Eurobarometern har genomförts årligen sedan 1970 och utförs på uppdrag av Europeiska Kommissionen med målet att hålla regelbunden koll på den allmänna opinionen bland medlemsländernas medborgare. Eurobarometern kommer i två upplagor; en vanlig eurobarometer och en specialutgåva som har för avsikt att mäta den allmänna opinionen i en specifik fråga eller relaterat till ett specifikt ämne. Datasetet som valts ut för den här studien är ingår i de vanliga undersökningarna och är således ingen specialupplaga. Informationen har samlats in genom intervjuer och ett webbaserat självadministrerat frågeformulär, men i och med att undersökningen genomfördes under pandemin har detta krävt viss anpassning av insamlingen. Ett av de tydligaste exemplen på detta är att intervjuerna har skett online och parterna har således inte träffats i verkligheten för att genomföra intervjun (Europeiska Kommissionen, 2021). Valet av Eurobarometern från 2021 gjordes med hänsyn till att den genomfördes under en tid av pandemin då människor levt med de olika åtgärderna och restriktionerna ett tag, vilket ger goda möjligheter att undersöka attityder då det vanligtvis tar lite tid innan människor fullt ut skapat sig uppfattningar om och utvecklat attityder gentemot ett visst fenomen.

Att jag valde att använda mig av Eurobarometern grundar sig i att det var det enda datasetet där samtliga länder ingick. Det hade med all säkerhet varit möjligt att exempelvis hitta och använda undersökningar som genomförts i respektive land och på så vis få mer landspecifika svar. Jag bedömde dock att Eurobarometern var mer användbar för den komparativa analysens syfte då det säkerställer att svaren grundar sig på samma frågor och således gör jämförelserna mer pålitliga.

3.1.1 Svarefrekvens

Svarefrekvensen för länderna har räknats fram genom att dividera det totala antalet genomförda intervjuer med antalet genomförda webbenkäter. För Sverige var den totala svarefrekvensen 57,6%, för Finland var den totala svarefrekvensen 28,1% och för Danmark var den totala svarefrekvensen 15,1%. Den totala svarefrekvensen har enbart sammanställts för EU27, vilket innebär att svarefrekvensen för länder som Norge och Schweiz- som inte är EU-medlemmar men som ändå ingått i undersökningen, inte har räknats fram. Emellertid beskrivs n :et för respektive land; för Sverige var $n=1100$, för Finland var $n=1102$, för

Danmark var n=1010 och för Norge var n=1112. Detta bedömer jag vara ett tillräckligt omfattande urval för att kunna göra eventuella generaliseringar av resultatet.

Den låga svarsfrekvensen som förekommer i Finland och Danmark kan komma innebära vissa svårigheter i slutsatsdragning och för resultatet. Det betydande bortfallet resulterar främst i svårigheter att dra slutsatser om det faktiska förhållandet i arbetarklassen då den låga svarsfrekvensen riskerar ge upphov till låg representativitet. Vidare kan det också innebära svårigheter i jämförelsen då resultaten från Sverige, som har en betydligt högre svarsfrekvens än Danmark och Finland, gör att det föreligger en viss risk för snedvridning i resultaten där det svenska resultatet i det närmaste blir överrepresentativt medan resultaten från de andra länderna hamnar i skymundan.

Frågan om svarsfrekvens är nära sammankopplad med frågan om uppsatsens externa validitet, det vill säga möjligheten att generalisera resultaten och på så vis kunna uttala sig om andra fall är de som undersöks (Esaiasson et.al, 2017:154). I och med att svarsfrekvensen är låg i Danmark och Finland, men betydligt högre i Sverige, är möjligheterna att generalisera uppsatsens resultat begränsade, och tolkningen av resultaten bör ske med viss försiktighet då de som har svarat inte kan anses vara representativa för hela arbetarklassen. I och med detta blir uppsatsens externa validitet bristande, men då uppsatsen inte har utformats med syftet att kunna generalisera resultaten till andra kontexter eller samhällsgrupper genomförs analysen ändå- om än med stor medvetenhet om att detta påverkar uppsatsens övergripande validitet.

3.1.2 Deskriptiv statistik

Nedan kommer den deskriptiva statistiken presenteras. Först presenteras den beroende variabeln och sedan uppsatsens centrala oberoende variabel. Då uppsatsens beroende variabel består av ett index, som kommer presenteras närmare i avsnitt 3.1.3, är det den deskriptiva statistiken för indexet som kommer presenteras.

Tabell 3.1: Deskriptiv statistik för indexet (beroende variabel)

N (valid)	Minimum	Maximum	Medelvärde	Standardavvikelse
4310	3	12	5.82	1.932

Tabellkommentar: 3=Mycket nöjd med vidtagna åtgärder, 12= Mycket missnöjd med vidtagna åtgärder. N(valid)= Det totala antalet respondenter från Sverige, Danmark, Finland och Norge. **Källa:** Standard Eurobarometer 94, Winter 2020–2021. Bryssel: Europeiska Kommissionen.

Tabell 3.2: Deskriptiv statistik för klasstillhörighet (central oberoende variabel)

N (valid)	Minimum	Maximum	Medelvärde	Standardavvikelse
4308	1	5	2.81	.976

Tabellkommentar: 1=Arbetarklass, 5=Överklass. N(valid)= Det totala antalet respondenter från Sverige, Danmark, Finland och Norge. **Källa:** Standard Eurobarometer 94, Winter 2020–2021. Bryssel: Europeiska Kommissionen.

Den deskriptiva statistiken ovan visar på ett något lägre n-värde för klasstillhörigheten jämfört med n:et i indexet. Detta skulle kunna bero på att två respondenter från indexet har valt att inte svara på frågan om klasstillhörighet, alternativt att de kryssat för något av svaren ”vet ej” eller ”vill ej uppge” som i den här analysen har kodats bort. Indexets medelvärde på 5.82 indikerar att majoriteten av de tillfrågade tenderar att vara mer positivt inställda till de vidtagna åtgärderna, oberoende av klasstillhörighet.

3.1.3 Beroende variabel

Den beroende variabeln i den här uppsatsen utgörs av attityder gentemot vidtagna åtgärder. Den tidigare forskningen har haft en genomgående konsensus av att när begreppet åtgärder används så används det för att i första hand hänvisa till de åtgärder som implementerades inom ramen för den nationella krisstrategin, vilket i de skandinaviska ländernas fall i stor grad också hänvisar till åtgärder vidtagna på regional och lokal nivå i och med deras decentraliserade styrning. Den här uppsatsen tar avstamp i samma definition vilket innebär att när begreppet åtgärder används avses smittskyddsåtgärder på samtliga nivåer. Den beroende variabeln kommer operationaliseras genom att skapa ett index som kommer utgöras av följande frågor;

Tabell 3.3: Indexets frågor

Frågor	Svarsalternativen
1: In general, how satisfied are you with the measures taken to fight the Coronavirus pandemic by the national government?	1: Very satisfied, 2: Fairly Satisfied 3: Not very satisfied 4: Not at all satisfied
2: In general, how satisfied are you with the measures taken to fight the Coronavirus pandemic by regional and local authorities?	1: Very satisfied, 2: Fairly Satisfied 3: Not very satisfied 4: Not at all satisfied
2: Thinking about the restriction measures taken by the public authorities in the country to fight the Coronavirus and its effects, would you say that they were...	1: Absolutley justified 2: Somewhat justified 3: Not very justified 4: Not at all justified

Tabellkommentar: Svarefrekvens: Danmark=15,1%; Sverige=57,6%; Finland=28,1%; Norge= Ej känt. **Källa:** Standard Eurobarometer 94, Winter 2020–2021. Bryssel: Europeiska Kommissionen.

Avgränsningen till just dessa frågor har gjorts med hänsyn till att de fångar olika aspekter av krishantering och de åtgärder som infördes. Frågorna belyser också regeringens roll såväl som lokala och regionala myndigheters roll, samt de offentliga myndigheternas roll, vilket är betydelsefullt utifrån den tidigare forskningens betoning på de skandinaviska ländernas decentraliserade styrningsmodell. Samtliga frågor har kodats om för att utesluta svarsalternativen ”vet ej” och ”ej svarat” för att på så sätt få en tydlig och konkret analys. För

att säkerställa att omkodningen är korrekt och går att använda i analysen gjordes frekvenstabeller för den gamla respektive nya variabeln för att säkerställa att samtliga svarsalternativ som inkluderats i den nya variabeln visade lika många respondenter som den gamla. Detta var fallet i samtliga fall och således tycks omkodningen vara korrekt och kan användas i analysen.

Valet att skapa ett index bör inte ses som självklart då metoden i det här fallet innehåller vissa problematiska delar. För det första befinner sig frågorna på ordinalskalenivå, vilket attitydvariabler ofta gör, och skulle därmed i strikt mening inte vara lämpliga för att använda i en regressionsanalys då detta förutsätter en beroende variabel på intervallskala. Att skapa ett index öppnar upp ett fönster för att trots allt genomföra regressioner med ordinalskalevariabler då indexet skapar fler steg och således kan variablerna sägas hamna på intervallskala. Problemet här blir dock att trots att indexet summerar värdena från respektive variabler vilket ger upphov till en skala med fler steg, vilket i sin tur brukar göra att indexet bedöms vara en poängskala och således kan sägas vara en intervallskala, så går det inte att avgöra huruvida poängstegen är ekvidistanta (Djurfeldt, Larsson och Stjärnhagen, 2018:451). Att poängstegen är ekvidistanta, vilket innebär att avståndet mellan varje värde på skalan är lika långt eller är värt lika mycket, är en förutsättning för variabler på intervallskala. Därmed kommer indexet tillämpas som en intervallskalevariabel i regressionen, men med en medvetenhet om att det inte är en fullt korrekt tillämpning av metoden.

För att säkra en så korrekt tillämpningen som möjligt av indexet har ett Cronbach-alpha test genomförts i syfte att bedöma indexets interna reliabilitet. Cronbach-alpha är ett test som löper mellan 0-1 och som mäter indexets reliabilitet genom att kolla på indexets ingående frågor och huruvida de mäter samma begrepp eller inte (Esaiasson et.al, 2017:399). Vid genomfört test fick indexet ett värde på 0.769 vilket är att betrakta som ett godkänt värde då den kritiska gränsen går vid 0.7 (Ibid).

3.1.4 Central oberoende variabel

Den oberoende variabeln för den här uppsatsen utgörs av självuppskattad klasstillhörighet. Operationaliseringen av den här frågan har skett genom att utgå från den fråga som ställdes i enkäten i vilken respondenterna ombeds att själva uppskatta sin klasstillhörighet. Den konkreta frågan som ställs i enkäten är ”Do you see yourself and your household belonging to...?” varpå svarsalternativen är kategoriserade från 1: The working class of society till 5: The higher class of society. Frågan kan framstå som något problematiskt att använda då det inte enbart är den tillfrågade individens klassposition som besvaras utan hela hushållets klassposition. Detta gör att det föreligger en viss risk att svaret skuggas av hushållets klassposition trots att individen kanske har ett jobb eller liknande som vanligtvis skulle tala för en högre klassposition. Jag har emellertid bedömt frågan vara relevant då den ger en god indikation på individens egen klassposition och vilken klass individen själv upplever sig tillhöra.

3.1.5 Kontrollvariabler

Eventuella uppmätta samband mellan den oberoende och beroende variabeln kommer testas mot ett antal olika kontrollvariabler för att belysa andra tänkbara förklaringar till de uppmätta sambanden. Kontrollvariablernas främsta funktion är således att belysa huruvida det kan

finnas andra tänkbara förklaringar för de uppmätta variationerna i y, eller den beroende variabeln (Djurfeldt et.al, 2018:269). Valet av kontrollvariabler har i stor utsträckning baserats på vad tidigare forskning har lyft fram som tänkbara förklaringar till skillnader i attityder mellan grupper. I enlighet med vad Drefahl et.al (2020) presenterar har kön och ålder valts ut som kontrollvariabler då de har visats sig ha en betydande inverkan på risken att drabbas av Covid-19 och därmed ter det sig tämligen rimligt att testa för dessa faktorer även i frågan om attityder. Utöver redan nämnda kontrollvariabler kommer också ideologisk placering, det vill säga om respondenterna sympatiserar med partier åt vänster, i mitten eller åt höger, och sysselsättning. Sysselsättning har i det här sammanhanget operationaliserats i en fråga om respondenterna är arbetslösa, anställda eller egenföretagare. Valet att tillföra ideologisk placering och sysselsättning som kontrollvariabler grundar sig dels på Esaiassons et.al (2020) betoning av den ideologiska polariseringen i Sverige, men också på att en del av pandemiåtgärderna var rekommendationer om hemarbete, en rekommendation som bör vara olika mycket kännbar beroende på om personen i fråga är egenföretagare, anställd eller arbetslös.

Ytterligare en kontrollvariabel som hade varit intressant att tillföra är inkomstnivå för att se huruvida det finns en koppling mellan ekonomisk position och attityder. Det finns goda anledningar att tro att ett sådant samband skulle existera, där svagt ekonomiskt kapital hade resulterat i mer negativa attityder, men då detta inte frågas om i enkäten har jag valt att inte inkludera detta som en kontrollvariabel. På samma sätt hade det varit intressant att tillföra utbildningsnivå och yrke som kontrollvariabler. Att testa för dessa faktorer hade varit rimligt del för att tidigare forskning har betonat dem som betydelsefulla faktorer i att förklara attityder, men också för att exempelvis beroende på yrke har också möjligheterna till hemarbete och liknande varierat kraftigt. Det hade också varit rimligt att testa för dessa variabler då de generellt brukar ingå som kontrollvariabler då effekten av dem aldrig går att räkna bort. Dem har emellertid inte ingått som kontrollvariabler i den här uppsatsen då de i enkäten frågades om i frågor med bristande operationaliseringen som gjorde det svårt att inkludera dem i analysen på ett bra sätt som också hade resulterat i tydliga resultat. Valet att utesluta dem kan givetvis betraktas som kontroversiellt till viss del på grund av deras nästintill självskrivna plats som kontrollvariabler, men valet har gjorts med hänsyn till att inte komplicera analyserna allt för mycket.

3.2 Metod

3.2.1 Val av analysmetod

För den här uppsatsen är den valda metoden multipel regressionsanalys, även kallat OLS-regression. Regressionen kommer göras separat för varje land, vilket innebär att totalt 4 regressionsanalyser kommer göras. Valet att genomföra separata analyser för varje land har gjorts för att göra framställningen av tabeller så tydlig och lättläst som möjlig, men också för att göra det tydligt vilka siffror som går att härleda till vilket land och som i förlängningen också är tänkt att underlätta jämförelsen mellan länderna. OLS-regressionens främsta användningsområde är i studier eller undersökningar där det är av intresse att testa sambandet mellan en beroende variabel och ett flertal oberoende variabler och därigenom klargöra sambanden mellan de olika variablerna (Djurfeldt et.al, 2018). För den här uppsatsen, vars främsta mål är att undersöka sambandet mellan klasstillhörighet och attityder till vidtagna

åtgärder och sedan kunna kontrollera sambandet mot ett antal socioekonomiska variabler, har OLS-regressionen bedömts vara den bäst lämpade metoden då det är möjligt att kontrollera effekten av varje enskild variabel under kontroll av övriga variabler.

Även om OLS-regressionen har bedömts vara den bäst lämpade metoden i detta avseende hade uppsatsens ämne också kunnat undersökas på andra sätt. Exempelvis hade de sociodemografiska variablerna och betydelsen av dem kunnat undersökas genom olika kvalitativa ansatser, exempelvis kvalitativa intervjuer med antingen en person eller med olika fokusgrupper, för att fånga ett mer subjektivt och personnära drag i attityderna. En kvalitativ metod hade således kunnat utgöra ett betydelsefullt komplement till den kvantitativa undersökningen, men då detta inte är möjligt att genomföra inom ramen för denna uppsats lämnar jag det åt framtida forskning. Som beskrivits i avsnitt 3.1.3 om den beroende variabeln sker användandet av OLS-regressionen med en medvetenhet om att metoden inte är korrekt tillämpad i och med användandet av ett index som beroende variabel.

Uppsatsens svaga externa validitet har också en negativ påverkan på uppsatsens reliabilitet samt uppsatsens begreppsvaliditet. Reliabilitet avser avsaknaden av slumpmässiga eller osystematiska fel i mätinstrumentet medan begreppsvaliditet syftar till avsaknaden av systematiska fel och att och det som uppsatsen avser undersöka faktiskt är det som undersöks (Esaiasson et.al, 2017:64). I och med att jag har valt att låta ett index utgöra uppsatsens beroende variabel, vilket sett till val av metod inte är helt korrekt, finns det också en underliggande risk att analyserna blir något snedvridna på grund av fel i mätinstrumentet. Vad gäller uppsatsens begreppsvaliditet är min bedömning att den är förhållandevis god då de frågor som ingår i indexet på olika sätt fångar inställningen till de åtgärder som vidtagits i respektive land. Däremot går det att diskutera huruvida frågorna faktiskt mäter attityderna till pandemiåtgärderna eller om de i själva verket mäter inställningen till regeringen och regionala och lokala myndigheter. För att bättre fånga attityder hade det kanske varit mer relevant att göra en jämförande studie över tid då attityder tenderar att skapas över lång tid och som också förändras i takt med samhälleliga förändringar. För att säkra så god begreppsvaliditet och reliabilitet som möjligt har jag försökt vara så transparent som möjligt i framställningen av uppsatsen och visa på vilka val som gjorts och varför, men en bedömning av uppsatsens slutgiltiga validitet och reliabilitet överläts till läsarna av uppsatsen att göra.

3.2.2 Kriterier för tolkning

För att det ska vara möjligt att förstå och tolka resultaten som presenteras i nästa kapitel kommer det i det här avsnittet att redogöras för olika tolkningskriterier som är betydelsefulla för att kunna förstå resultatet.

Ett centralt begrepp är R^2 -värdet. R^2 -värdet är det värde som anger hur stor del av den totala variansen i den beroende variabeln som kan förklaras av respektive oberoende variabel (Djurfeldt et.al, 2018:331). R^2 -värdet visar alltså på vilken faktor, eller oberoende variabel, som bär mest förklaringsvärde i de uppmätta skillnaderna. Ytterligare ett centralt begrepp att ta hänsyn till är b-koefficienten, det vill säga den siffra som står angiven i tabellen. B-koefficienten, som också kallas lutningskoefficient eller regressionskoefficient, är det värde som visar på vilken förändring den oberoende variabeln ger upphov till i den beroende variabeln (Esaiasson et.al, 2017:392). Slutligen är interceptet, eller konstanten, också viktigt då det är det värdet som anger som anger skattningen (värdet) på den beroende variabeln Y då

den oberoende variabeln X har värdet noll (Esaiasson et.al, 2017:392).

Vad gäller kritiska värden är ett av de främsta signifikansnivåerna som mäts genom p-värdet. P-värdet anger hur stor sannolikheten är att det är slumpen som gett upphov till de uppmätta värdena på b-koefficienterna (Esaiasson et.al, 2017:394). Signifikansnivåerna mäts generellt på tre nivåer; 0.05(*), 0.01(**) och 0.001(***), där den första signifikansnivån anger att det är 5% chans att det är slumpen som ligger bakom utfallet medan den sista anger att det är 0.1% chans att det är slumpen som ligger bakom utfallet (ibid). Signifikansnivåerna kan således sägas bestämma tillförlitligheten i de uppmätta resultaten, och i de fall att nedanstående resultat i något avseende inte är signifikant bör detta resultat tolkas med viss försiktighet då det inte går att utesluta att det är slumpen i urvalet som ligger bakom det uppmätta resultatet. Signifikansnivåerna är också betydelsefulla i det avseende att de avgör om det är möjligt att dra några slutsatser om den större populationen utifrån resultaten. Därmed kan signifikansnivån i viss utsträckning sägas avgöra studiens generaliserbarhet. Om resultaten inte är signifikanta minskar möjligheterna att dra några större slutsatser utifrån resultatet och på så vis generalisera det till andra kontexter.

Ytterligare ett viktigt kriterium att ha i åtanke i tolkningen av resultatet är regressionens standardfel. Standardfelens främsta användningsområde är att beräkna konfidensintervall, vilket är nära sammankopplat med signifikansnivåerna, för regressionskoefficienterna och den allmänna principen som gäller för standardfelen är att ju högre värde dem har desto osäkrare är b-koefficienternas värde (Esaiasson et.al, 2017:394). Likt signifikansnivåerna kan standardfelen sägas vara ytterligare en indikation på resultatens tillförlitlighet, och därav bör de resultat som har höga värden på standardfelen tolkas med viss försiktighet då ett högt standardfel indikerar hög osäkerhet i skattningarna av b-koefficienterna.

4. Resultat

Nedan kommer regressionsanalyserna för respektive land att presenteras. Först kommer regressionen för Danmark att presenteras och sedan Sverige, Finland och slutligen Norge. Varje regression kommer följas av kommentarer kring resultaten medan en längre diskussion och analys följer i kapitel 5.

Tabell 4.1: OLS-regression för indexet, Danmark. Oerhört positiv (3)- Oerhört Negativ (12). Standardfel inom parentes.

Variabler	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5
Klasstillhörighet (Överklass ref.kategori)					
Arbetarklass	-1.674* (0.599)	-1.702** (0.591)	-1.684** (0.590)	-1.057 (0.557)	-1.073 (0.555)
Lägre medelklass	-0.483 (0.308)	-0.487 (0.304)	-0.521 (0.303)	-0.262 (0.286)	-0.282 (0.285)
Medelklass	-0.375 (0.193)	-0.374* (0.190)	-0.363 (0.190)	-0.223 (0.179)	-0.234 (0.178)
Lägre överklass	-0.189 (0.147)	-0.205 (0.145)	-0.192 (0.145)	-0.113 (0.136)	-0.139 (0.136)
Kön (Man=0)		-0.661*** (0.129)	-0.689*** (0.129)	-0.449*** (0.123)	-0.415*** (0.123)
Ålder			-0.157* (0.065)	-0.184** (0.061)	-0.191** (0.061)
Ideologisk placering (Höger ref.kategori)					
Vänster				-1.660*** (0.141)	-1.634*** (0.141)
Mitten				-0.986*** (0.163)	-0.977*** (0.162)
Sysselsättning (Egenföretagare ref.kategori)					
Anställd					-0.851** (0.286)
Arbetslös					-0.890** (0.287)
Intercept	6.538	6.894	7.355	7.816	8.680
R²_{adj}	0.017	0.041	0.046	0.161	0.167

N	1005	1005	1005	1005	1005
---	------	------	------	------	------

Tabellkommentar: Signifikansnivåer: *= $p < 0,05$, **= $p < 0,01$, ***= $p < 0,001$. **Källa:** Standard Eurobarometer 94, Winter 2020–2021. Bryssel: Europeiska Kommissionen.

Resultatet ovan pekar genomgående på en mer positiv inställning till åtgärderna bland samtliga klasser jämfört med överklassen. Resultaten indikerar också att arbetarklassen är den klass som är mest positivt inställd till åtgärderna, oberoende av vilken kontrollvariabel som tillförs. Emellertid är resultaten enbart signifikanta för arbetarklassen i modell 1-3, resten av resultaten för klassvariabeln är inte signifikanta och det går därmed inte att dra några säkra slutsatser baserat på resultaten. Sett till R^2 -värdet i modell 1 har klassvariabeln oerhört låg förklaringskraft då variabeln endast förklarar 1,7% av den totala variansen i placering på indexet. I modell 2 och 3, då det testas för kön och ålder, har R^2 -värdet ökat något vilket indikerar att dessa variabler, i kombination med klassvariabeln, är något mer framgångsrika i att förklara placeringar på indexet än vad enbart klassvariabeln är. Vid test för ideologisk placering indikerar resultaten att de som placerar sig till vänster och i mitten tenderar att vara betydligt mer positivt inställda till pandemiåtgärderna än de som placerar sig till höger på den ideologiska skalan. Resultaten står sig även i modell 5 då kontrollvariabeln sysselsättning tillförs, och i både modell 4 och 5 är resultaten signifikanta. R^2 -värdet i modell 4 och 5, vilket ligger på 16,1% respektive 16,7%, antyder att variabler som rör politiska aspekter och sysselsättning är betydligt mer framgångsrika i att förklara placeringar på indexet än vad sociodemografiska variabler likt klasstillhörighet är.

Tabell 4.2: OLS-regression för indexet, Sverige. Oerhört Positiv (3) - Oerhört Negativ (12). Standardfel inom parentes.

Variabler	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5
Klasstillhörighet (Överklass ref.kategori)					
Arbetarklass	-1.481* (0.641)	-1.374* (0.633)	-1.465* (0.623)	-0.664 (0.596)	-0.644 (0.596)
Lägre medelklass	-1.013** (0.322)	-0.932** (0.318)	-0.986** (0.313)	-0.545 (0.300)	-0.535 (0.300)
Medelklass	-0.628** (0.209)	-0.573** (0.206)	-0.579** (0.203)	-0.361 (0.194)	-0.358 (0.194)
Lägre överklass	-0.473** (0.158)	-0.439** (0.156)	-0.439** (0.154)	-0.313* (0.147)	-0.314* (0.146)
Kön (Man=0)		-0.589*** (0.106)	-0.585*** (0.104)	-0.419*** (0.100)	-0.398*** (0.100)
Ålder			-0.332*** (0.055)	-0.365*** (0.053)	-0.352*** (0.055)
Ideologisk placering (Höger ref.kategori)					
Vänster				-1.303*** (0.118)	-1.285*** (0.118)
Mitten				-0.704*** (0.133)	-0.694*** (0.133)
Sysselsättning (Egenföretagare ref.kategori)					
Anställd					-0.325 (0.208)
Arbetslös					-0.430* (0.211)
Intercept	8.125	8.272	9.349	9.417	9.693
R²_{adj}	0.011	0.038	0.068	0.161	0.163
N	1087	1087	1087	1087	1087

Tabellkommentar: Signifikansnivåer: *= $p < 0.05$, **= $p < 0,01$, ***= $p < 0,00$. **Källa:** Standard Eurobarometer 94, Winter 2020–2021. Bryssel: Europeiska Kommissionen.

Till skillnad från det danska fallet finns det i Sverige betydligt starkare samband mellan klassposition och placeringen på indexet, även om klasstillhörighet bara förklarar 1,1% av den

totala variationen i placering på indexet i modell 1. Resultaten för Sverige liknar de som presenterades för Danmark då arbetarklassen även här är den klass som är mest positiv gentemot åtgärderna, oberoende av vilken kontrollvariabel som tillförs. I modell 4 speglas återigen resultaten från Danmark då ideologiska placeringen även i detta fall tycks vara den variabel som bär mest förklaringskraft med ett R^2 -värde på 16,1. Vidare visar resultatet av testet för ideologisk placering att de som placerar sig antingen till vänster eller mitten är mer positiva till åtgärderna än de som placerar sig till höger- ett resultat som till viss del går i hand i hand med den tidigare forskningens fynd om lägre tillit till staten bland de som placerar sig åt höger. Vad gäller kontroller för sysselsättning så kan resultatet tolkas som att anställda generellt är lite mer missnöjda gentemot de vidtagna åtgärderna än vad arbetslösa är, men att båda grupperna generellt är mer positiva än de som är egenföretagare. Sysselsättning förklarar 16,3% av den totala variationen i placering på indexet, men då enbart resultaten för gruppen av arbetslösa är statistiskt signifikant bör resultaten tolkas något försiktigt.

Tabell 4.3: OLS-regression för indexet, Finland. Oerhört Positiv (3) - Oerhört Negativ (12). Standardfel inom parentes.

Variabler	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5
Klasstillhörighet (Överklass ref.kategori)					
Arbetarklass	-0.520 (0.371)	-0.386 (0.368)	-0.457 (0.367)	0.346 (0.346)	0.329 (0.345)
Lägre medelklass	-0.157 (0.188)	-0.090 (0.186)	-0.131 (0.186)	0.199 (0.174)	0.184 (0.174)
Medelklass	-0.159 (0.118)	-0.113 (0.117)	-0.121 (0.117)	0.002 (0.109)	-0.005 (0.108)
Lägre överklass	-0.085 (0.092)	-0.046 (0.092)	-0.048 (0.091)	-0.024 (0.085)	-0.034 (0.085)
Kön (Man=0)		-0.580*** (0.115)	-0.576*** (0.114)	-0.412*** (0.107)	-0.378*** (0.107)
Ålder			-0.212** (0.069)	-0.231*** (0.064)	-0.168* (0.068)
Ideologisk placering (Höger ref.kategori)					
Vänster				-1.776*** (0.134)	-1.765*** (0.134)
Mitten				-0.997*** (0.132)	-0.985*** (0.132)
Sysselsättning (Egenföretagare ref.kategori)					
Anställd					-0.045 (0.239)
Arbetslös					-0.358 (0.234)
Intercept	6.387	6.537	7.289	7.654	7.660
R²_{adj}	-0.001	0.021	0.029	0.165	0.169
N	1096	1096	1096	1096	1096

Tabellkommentar: Signifikansnivåer: *= $p < 0.05$, **= $p < 0,01$, ***= $p < 0,001$. **Källa:** Standard Eurobarometer 94, Winter 2020–2021. Bryssel: Europeiska Kommissionen.

När det gäller resultaten för Finland bör det först och främst sägas att R^2 -värdet i modell 1, som visar på ett negativt värde, är ett korrekt matematiskt värde men är helt ologiskt i verkliga livet då tolkningen av värdet skulle bli att klassvariabeln förklarar en negativ andel

av variationen i placeringen på indexet vilket inte är rimligt. Resultaten från modell 1,2 och 3 pekar alla på ett generellt mönster av mest positiva attityder bland arbetarklassen, oberoende av kontrollvariabler. Resultaten från modell 1 och 2 pekar på att de som upplever sig tillhöra lägre medelklass är mer negativt inställda till pandemiåtgärderna än medelklassen, men däremot ser förhållandet annorlunda ut i modell 3 där medelklassen är mer positiv än de som tillhör lägre medelklass. I modell 4 och 5 förändras resultaten något då arbetarklassen är den klass som är mest negativt inställd till pandemiåtgärderna. Emellertid är inget av resultaten för klassvariabeln statistiskt signifikanta vilket gör att det inte går att dra några större slutsatser utifrån resultatet då det inte går att utesluta att det är slump i urvalet som ligger bakom resultaten. I både modell 4 och 5, som båda testar för bland annat ideologisk placering, går det att se att de som placerar sig till vänster ger uttryck för mer positiva attityder gentemot pandemiåtgärderna än de som placerar sig i mitten och till höger. R^2 -värdet i modell 4 och modell 5 visar på att ideologisk placering, tillsammans med arbetsposition, är de faktorer som i den här modellen är mest framgångsrika i att förklara placeringen på indexet, dock förbehållet att resultaten för arbetsposition inte är signifikanta och därmed bör tolkas något försiktigt.

Tabell 4.4: OLS-regression för indexet, Norge. Oerhört positiv(3)-Oerhört negativ(12). Standardfel inom parentes.

Variabler	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5
Klasstillhörighet (Överklass ref.kategori)					
Arbetarklass	0.645 (0.705)	0.649 (0.704)	0.336 (0.687)	0.372 (0.690)	0.543 (0.697)
Lägre medelklass	0.159 (0.357)	0.169 (0.357)	0.001 (0.348)	0.011 (0.349)	0.098 (0.353)
Medelklass	-0.009 (0.233)	-0.005 (0.232)	-0.073 (0.226)	-0.068 (0.227)	-0.012 (0.229)
Lägre överklass	-0.060 (0.177)	-0.062 (0.176)	-0.105 (0.172)	-0.097 (0.172)	-0.058 (0.173)
Kön (Man=0)		-0.210 (0.111)	-0.329** (0.109)	-0.315** (0.110)	-0.289** (0.112)
Ålder			-0.433*** (0.055)	-0.432*** (0.055)	-0.427*** (0.056)
Ideologisk placering (Höger ref.kategori)					
Vänster				-0.053 (0.134)	-0.039 (0.134)
Mitten				0.242 (0.143)	0.238 (0.144)
Sysselsättning (Egenföretagare ref.kategori)					
Anställd					-0.411 (0.263)
Arbetslös					-0.461 (0.268)
Intercept	5.429	5.518	7.118	7.036	7.253
R²_{adj}	0.023	0.025	0.077	0.079	0.080
N	1105	1105	1105	1105	1105

Tabellkommentar: Signifikansnivåer: *= $p < 0.05$, **= $p < 0.01$, ***= $p < 0.001$. Källa: Standard Eurobarometer 94, Winter 2020-2021. Bryssel: Europeiska Kommissionen.

Vad gäller resultaten för Norge följer de i fråga om klassvariabelns förklaringskraft samma linje som de övriga länderna, det vill säga att den är förhållandevis låg då den enbart förklarar

2,3% av den totala variationen i placeringen på indexet. Det som däremot är intressant är att arbetarklassen, och även de som tillhör lägre medelklass, genomgående är de klasser som är mest negativt inställda till åtgärderna vilket är en markant skillnad från övriga länder. Dock är inget resultat statistiskt signifikant vilket gör att det inte går att utesluta att det är slump i urvalet som genererat utfallet och således bör resultaten tolkas och förstås med försiktighet. Resultaten för Norge är också intressanta då ingen av kontrollvariablerna visar på någon större förklaringskraft. Exempelvis förklarar ideologisk placering, som i de övriga länderna har stått för närmare 17% av förklaringen i den totala variationen, i Norge enbart 7,9% av den totala variationen i placeringar på indexet. Det som är däremot är intressant i diskussionen kring ideologisk placering är att de som placerar sig i mitten tenderar att 0.24 steg högre på indexet än de som placerar sig till höger, vilket skulle indikera att de i mitten är mer negativt inställda till åtgärderna. Resultaten för ideologisk placering är emellertid inte signifikanta och det blir därmed svårt att dra några större slutsatser kring resultaten.

4.2 Resultatsammanfattning

Sammantaget visar resultaten från samtliga länder, med undantag för Norge, på att arbetarklassen generellt var de som var mest positivt inställda till åtgärderna- något som går i linje med tidigare forskning om arbetarklassens stöd till ökad statlig inblandning i kristider. Vidare pekar resultaten på att klassvariabeln inte har någon större förklaringskraft när det kommer till att förstå attityderna, vilket motbevisar studiens övergripande tanke om att klass villkorar attityder i stor utsträckning, utan istället går den största förklaringskraften att härleda till variablerna ideologisk placering och sysselsättning. Resultaten är emellertid inte genomgående signifikanta vilket gör att resultaten ska tolkas något försiktigt. Vidare har resultaten pekat på ålder och kön som viktiga faktorer för attityderna, där den generella trenden har varit att kvinnor och yngre personer tenderar att vara mer positivt inställda till åtgärderna än män och äldre personer. Resultaten för ålder har varit genomgående signifikanta, och för kön har resultaten varit signifikanta i samtliga fall med undantag för modell 2 i Norge.

I och med att den största förklaringskraften kan tillskrivas variablerna ideologisk placering och sysselsättning, om än med reservation för att variablerna inte alltid ger ett statistiskt signifikant resultat och att de generellt bara svarar för 17% av variationen på indexet, kan modellen i sin helhet sägas vara bristfällig i att förklara variationerna på indexet. Det finns alltså andra faktorer som ligger bakom attityder till pandemiåtgärderna, men som denna modell inte fångar upp. Det bör också noteras att n:et i de genomförda regressionerna är genomgående lägre än det n som anges för länderna i avsnitt 3.1.1. Detta beror troligtvis på att några av respondenterna har fallit bort då variablerna har kodats om för att utesluta svar så som ”vet ej” eller ”vill ej svara”.

4.3 Hypoteser

I inledningsfasen formulerades tre hypoteser. Den första var att arbetarklassen skulle uppvisa mer negativa attityder gentemot åtgärderna än övriga samhällsklasser. Resultatet pekar dock på ett motsatt förhållande där arbetarklassen är de som är mest positiva till attityderna, med undantag för Norge där arbetarklassen var mest missnöjd. Även Finland utgör ett undantag då det i de första tre modellerna presenteras ett resultat som indikerar att arbetarklassen är mer positiva än övriga klasser, men i modell 4 och 5 följer den finska arbetarklassen den norska linjen och är mer negativt inställda än andra klasser. Således vinner hypotesen enbart stöd i

några enstaka fall men kan på det stora hela förkastas.

Den andra hypotesen var att arbetarklassen skulle uppvisa förhållandevis lika attityder då länderna har snarlika välfärdsstatliga förhållanden. Även här är Norge, och till vis del Finland, undantaget medan det i dem två övriga länderna finns en förhållandevis lik linje. I och med att Norge och Finland utgör undantag förkastas hypotesen då det inte går att peka på en snarlik linje i alla länder utan enbart i två av fyra länder.

Den tredje hypotesen antog att arbetarklassen i Sverige skulle vara mer positivt inställd till åtgärderna än arbetarklassen i övriga länder till följd av den liberala strategin med stor individuell frihet. Resultatet pekar dock på, mot bakgrund av att överklassen utgör referenskategori, att den danska arbetarklassen var den som var mest positiv. Således kan även den tredje hypotesen förkastas. Sammanfattningsvis är det alltså bara den första hypotesen som vinner visst stöd medan övriga kan förkastas.

5. Analys och slutsatser

Att resultatet visar på en genomgående svag förklaringskraft av klasstillhörighet i frågan om attityder till pandemiåtgärderna skulle kunna förstås som ett resultat av de skandinaviska ländernas välfärdsmodell. Greve et.al (2021) beskriver hur de skandinaviska länderna under pandemin har haft ett stort fokus på att erbjuda ekonomiska stödpaket till företag och hushåll och beblandat sig mer direkt i marknadskrafterna för att på så sätt hjälpa hushållen behålla en skälig levnadsstandard. Saunes et.al (2022) beskriver också hur de skandinaviska länderna har en välfärdsstat som är utformad kring möjligheten att erbjuda hushåll och individer ekonomiskt stöd vid arbetslöshet eller sjukdom, vilket har varit betydelsefullt under pandemin. Baserat på det som precis har presenterats skulle klassvariabelns låga förklaringskraft kunna härledas till att klasstillhörighet generellt spelar mindre roll då det statliga stödet och sociala skyddsnetet jämnar ut ojämlikheterna och förser samtliga samhällsklasser, och då i synnerhet de med minst resurser, med tillräckliga medel för att klara av en pandemi eller liknande händelser. Resultaten visar i samtliga länder, med undantag för Norge, att arbetarklassen generellt är den samhällsklass som är mest positiv till åtgärderna. Detta går i linje med vad Blekesaune (2007) presenterar gällande att de med svag ekonomisk status, dit arbetarklassen hör, generellt brukar vara starka förespråkare av statlig intervention i tider av kris.

Överlag pekar resultatet på att ideologisk placering är en av variablerna som har störst förklaringsvärde när det kommer till placering på indexet. Sammantaget visar resultatet på att både de som placerar sig till vänster och de som placerar sig till höger är mer positiva än de som placerar sig till höger på den ideologiska skalan. Detta går i linje med den tidigare forskningen som pekar på en tilltagande ideologisk polarisering, i synnerhet i Sverige men även i en rad andra länder, i frågan om tillit (se ex; Esaiasson et.al 2020). De till höger tenderar alltså att i större utsträckning misstro regeringen än de till vänster och i mitten. Detta skulle kunna generaliseras till frågan om attityder, och skulle i det här sammanhanget kunna indikera att de som placerar sig till vänster också är de som hyser störst tillit till regeringen, vilket också gör att de mer benägna att se positivt på åtgärderna som vidtagits för att hantera pandemin.

För att kunna dra några större slutsatser kring den ideologiska placeringens betydelse hade det varit intressant att titta på sittande regeringen i tider av kris och om det är en vänster- eller högerregering och hur det samspelar med tillitsnivåer, attityder och inställningen till regeringens arbete. Det finns goda skäl att tro att de som placerar sig till vänster hade hyst större förtroende för en vänsterregering och tvärtom, men givet att det finns en rally around the flag-effect finns det också goda skäl att tro att förhållandena kan se annorlunda ut. Esaiasson et.al (2020) och Bol et.al (2020) visar båda att kriser tenderar att ge upphov till ökat stöd för sittande regering och ger båda exempel på att så varit fallet i de skandinaviska länderna under pandemin. I relation till detta hade det varit intressant att mäta om stödet har skiljt sig åt mellan respondenter som placerar sig till vänster respektive höger beroende på vilket ideologisk linje sittande regering tillämpar. Effekten av sittande regeringen och dess ideologiska tillhörighet är emellertid inte möjlig att inkludera i den här uppsatsen, vilket också gör slutsatserna kring respondenternas ideologiska placering och dess betydelse för attityderna gentemot pandemiåtgärderna något begränsade, men är en parameter som definitivt bör undersökas och inkluderas i framtida forskning.

Den slutgiltiga frågan blir vad de här attityderna betyder i förlängningen. Sett utifrån TBP-teorin, vars huvudsakliga utgångspunkt är att attityder är en av tre centrala faktorer i skapandet av en individs hälsobeteende (Shanka och Kotecho, 2021:2), skulle arbetarklassens positiva attityder kunna indikera god efterlevnad av de rekommendationer och övergripande åtgärder som vidtogs av länderna. Emellertid betonar också teorin upplevd kontroll som en central faktor i att förklara individers hälsobeteenden. Utifrån den aspekten bör den svenska strategin ha resulterat i mest positiva attityder och störst efterlevnad bland samtliga samhällsskikt då den svenska strategin i större utsträckning än övriga länder förespråkade en liberal strategi grundad på individuellt ansvarstagande och därmed förelåg stora möjligheter för individen att själv kontrollera sitt beteende. Resultatet visar på siffror som till viss del stödjer detta. Sverige har sammantaget bland samtliga samhällsklasser mest positiva attityder, men om enbart arbetarklassen studeras uppvisar den danska arbetarklassen den som uppvisar mest positiva attityder gentemot åtgärderna. Att den danska arbetarklassen uppvisar mest positiva attityder kan ses som ett resultat av att danskarna generellt har uppvisat högre institutionell tillit än vad som varit fallet i Sverige (Saunes et.al, 2022).

I Norge, där resultaten antyder att arbetarklassen samt den lägre medelklassen varit mer negativt inställda till åtgärderna än överklassen, skulle de negativa attityderna kunna ses som ett resultat av att medborgarna upplevt sig ha sämre kontroll över sitt beteende jämfört med exempelvis svenskarna. Norge var ett av många europeiska länder som införde en betydligt mer restriktiv strategi än vad exempelvis Sverige gjorde med nedstängningar av samhället bland annat, och därmed begränsades också individens egen kontroll. Emellertid var också Danmark ett av länderna som införde totala nedstängningar, men trots detta tycks attityderna vara mer positiva i Danmark än i Norge. En alternativ förklaring skulle kunna vara att normmännen har haft en lägre nivå av tillit till sittande regering, och att åtgärderna därav har ansetts vara onödiga, överdrivna eller undermåliga. Utifrån TBP-teorin bör emellertid de negativa attityderna ha gett upphov till sämre efterlevnad, men huruvida detta var fallet är inte inom ramen för denna uppsats att besvara.

Uppsatsens övergripande slutsats är att klasstillhörighet inte bär någon större förklaringskraft i det här sammanhanget och att det finns andra faktorer som är betydligt mer framgångsrika i att förklara attityder till pandemiåtgärderna än de variabler som ingått i den här uppsatsen. Ytterligare slutsatser är att klasstillhörighetens betydelse också måste tolkas och förstås utifrån den omgivande samhällskontexten och utifrån individuella faktorer för att det ska vara möjligt att förstå hur attityder villkoras av klass. Sett till uppsatsens frågeställning, det vill säga huruvida det finns en skandinavisk allians bland arbetarklassen och dess attityder, blir uppsatsens slutsats att det finns en skandinavisk allians, om än en fragmenterad sådan. Sett till resultaten är Norge det land som sticker ut mest med förhållandevis negativa attityder bland arbetarklassen, och det finns också skillnader mellan de övriga länderna där exempelvis testen för Finlands arbetarklass visade på mer negativa attityder i modell 4 och 5 än vad som var fallet i Sverige och Danmark. Den skandinaviska alliansen är alltså inte så självklar som den kan te sig vid en första överblick, och även om detta är en uppsats som intet på något sätt är heltäckande, och inte heller gör anspråk på att vara en generaliserande studie, väcker de splittrade resultaten ändå en fråga om de skandinaviska länderna verkligen är så homogena som litteraturen stundtals ger uttryck för.

6. Avslutande reflektioner

Uppsatsen ämnade undersöka vilka attityder arbetarklassen i de skandinaviska länderna hade gentemot de vidtagna pandemiåtgärderna utifrån en övergripande tanke om att klass i stor utsträckning villkorar människors attityder. Som resultatet visar är detta inte fallet i det här sammanhanget då klassvariabeln hade låg förklaringskraft i samtliga länder och resultatet antyder att det finns andra variabler som förklarar inställningen till åtgärderna betydligt mer. Vilka variabler detta är mer precist lämnar jag dock åt framtida forskning att ta reda på. Framtida forskning bör också ta hänsyn till tidsaspekten och överväga jämförande studier över tid för att kunna dra större slutsatser om hur attityder och hur de förändras. En sådan approach skulle utgöra ett givande komplement till studier likt denna uppsats som gjort jämförelser mellan olika kontexter vid en specifik tidpunkt.

Målet med uppsatsen var, förutom att göra ett bidrag till samhällsvetenskapen, att skapa en uppsats som kunde utgöra en liten del av ett svar på frågan om, och i så fall hur, klass villkorar människors attityder och beteenden och vilka konsekvenser det får. Jag hoppas att uppsatsen har lyckats nå sitt mål, men hur väl den faktiskt har gjort det lämnar jag till läsaren av den här uppsatsen att bedöma. Oavsett om uppsatsen har lyckats nå det akademiska mål som sattes upp i början av arbetet eller inte hoppas jag att den har bidragit med en generell insikt om att konsekvenserna av kriser och stora samhällschocker nästintill alltid fördelar sig ojämnt mellan samhällets olika grupper. Då vi med största sannolikhet står inför fler kriser under kommande årtionden bör lärdomarna av pandemin och tidigare kriser vara att arbetet för att minimera orättvisorna mellan olika samhällsgrupper behöver utgöra en central del i alla krisplaner, oavsett typ av kris och omgivande kontext.

Referenslista

- Bambra, C., Riordan, R., Ford, J., & Matthews, F. (2020). The COVID-19 pandemic and health inequalities. *Journal of Epidemiology and Community Health* (1979), 74(11), 964-968
Doi:10.1136/jech-2020-214401
- Bergner, S (2021). The role of the European Union in global health: The EU's self-perception(s) within the COVID-19 pandemic. *Health policy*.
<https://doi.org/10.1016/j.healthpol.2021.10.006>
- Blekesaune, M. (2007). Economic Conditions and Public Attitudes to Welfare Policies. *European Sociological Review*, 23(3), 393-403
Doi: 10. 1093/esr/jcm01
- Bol, D., Giani, M., Blais, A., & Loewen, P. (2021). The effect of COVID-19 lockdowns on political support: Some good news for democracy? *European Journal of Political Research*, 60(2), 497–505
Hämtad 9/11–22
<https://doi.org/10.1111/1475-6765.12401>
- Brouard, S., Foucault, M., Michel, E., Becher, M., Vasilopoulos, P., Bono, P., & Sormani, N. (2022). 'Citizens' Attitudes Under Covid19', a cross-country panel survey of public opinion in 11 advanced democracies. *Scientific Data*, 9(1), 108.
<https://doi.org/10.1038/s41597-022-01249-x>
- Bylund, P., & Packard, M. (2021). Separation of power and expertise: Evidence of the tyranny of experts in Sweden's COVID-19 responses. *Southern Economic Journal*, 87(4), 1300-1319.
<https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1002/soej.12493>
- Chen, Y., Glymour, M., Riley, A., Balmes, J., Duchowny, K., Harrison, R., . . . Bibbins-Domingo, K. (2021). Excess mortality associated with the COVID-19 pandemic among Californians 18-65 years of age, by occupational sector and occupation: March through November 2020. *PloS One*, 16(6), E0252454
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0252454>
- Djurfeldt, G; Larsson, R och Stjärnhagen, O (2018). *Statistik verktygslåda- Samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*. 3:e uppl. Lund: Studentlitteratur AB
- Drefahl, S., Wallace, M., Mussino, E., Aradhya, S., Kolk, M., Brandén, M., . . . Andersson, G. (2020). A population-based cohort study of socio-demographic risk factors for COVID-19 deaths in Sweden. *Nature Communications*, 11(1), 5097
<https://doi.org/10.1038/s41467-020-18926-3>
- Esaiasson, P; Gilljam, M; Oscarsson, H; Towns, A och Wängnerud, L (2017). *Metodpraktikan-Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 5:e upplagan. Wolter Kluwer Sverige AB
- Esaiasson, P., Sohlberg, J., Ghersetti, M., & Johansson, B. (2021). How the coronavirus crisis affects citizen trust in institutions and in unknown others: Evidence from 'the Swedish experiment'. *European Journal of Political Research*, 60(3), 748–760.
<https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1111/1475-6765.12419>

- Esping-Andersen, G. (1990). *The three worlds of welfare capitalism*. Cambridge: Polity
- Europeiska Kommissionen (2021). Standard Eurobarometer 94, Winter 2020–2021. Bryssel: Europeiska Kommissionen.
http://data.europa.eu/88u/dataset/s2355_94_1_std94_eng
- Greve, B., Blomquist, P., Hvinden, B., & Van Gerven, M. (2021). Nordic welfare states—still standing or changed by the COVID-19 crisis? *Social Policy & Administration*, 55(2), 295–311. DOI: 10.1111/spol.12675
- Hawkins, D (2022). "Tell Me, Who's That They're Letting Down?": COVID-19 and the Working Class. *American Journal of Public Health* (1971), 112(8), 1081-1083.
<https://doi.org/10.2105/AJPH.2022.306928>
- Heuer, J., & Zimmermann, K. (2020). Unravelling deservingness: Which criteria do people use to judge the relative deservingness of welfare target groups? A vignette-based focus group study. *Journal of European Social Policy*, 30(4), 389-403
<https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1177/0958928720905285>
- Jaeger, M. (2013). The effect of macroeconomic and social conditions on the demand for redistribution: A pseudo panel approach. *Journal of European Social Policy*, 23(2), 149-163
<https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1177/0958928712471225>
- Leschke, J., & Jepsen, M. (2012). Introduction: Crisis, policy responses and widening inequalities in the EU. *International Labour Review*, 151(4), 289-312
 Doi: 10.1111/j.1564-913X.2012.00150.x
- Levi, M., & Stoker, L. (2000). Political trust and trustworthiness. *Annual Review of Political Science*, 3(1), 475–508.
<https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1146/annurev.polisci.3.1.475>
- Moisio, S. (2020). State power and the COVID-19 pandemic: The case of Finland. *Eurasian Geography and Economics*, 61(4-5), 598-605
<https://doi.org/10.1080/15387216.2020.1782241>
- Nielsen, J., & Lindvall, J. (2021). Trust in government in Sweden and Denmark during the COVID-19 epidemic. *West European Politics*, 44(5-6), 1180-1204.
<https://doi.org/10.1080/01402382.2021.1909964>
- Peters, B.G. (2021). *Administrative traditions. Understanding the roots of contemporary administrative behavior*. Oxford: Oxford University Press
- Petridou, E. (2020). Politics and administration in times of crisis: Explaining the Swedish response to the COVID-19 crisis. *European Policy Analysis*, 6(2), 147-158.
<https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1002/epa2.1095>
- Pierre, J. (2020). Nudges against pandemics: Sweden's COVID-19 containment strategy in perspective. *Policy & Society*, 39(3), 478–493
<https://doi.org/10.1080/14494035.2020.1783787>
- Rothstein, B., & Uslaner, E. (2005). All for All: Equality, Corruption, and Social Trust. *World Politics*, 58(1), 41-72.

Sachweh, P. (2018). Conditional solidarity: Social class, experiences of the economic crisis, and welfare attitudes in Europe. *Social Indicators Research*, 139(1), 47-76
<https://doi.org/10.1007/s11205-017-1705-2>

Saunes, I., Vrangbæk, K., Byrkjeflot, H., Jervelund, S., Birk, H., Tynkkynen, L., . . . Karanikolos, M. (2022). Nordic responses to Covid-19: Governance and policy measures in the early phases of the pandemic. *Health Policy (Amsterdam)*, 126(5), 418-426.
<https://doi.org/10.1016/j.healthpol.2021.08.011>

Shanka, M. & Menebo, M. (2022). When and How Trust in Government Leads to Compliance with COVID-19 Precautionary Measures. *Journal of Business Research*, 139, 1275-1283
<https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.10.036>

Shanka, M., & Gebremariam Kotecho, M. (2021). Combining rationality with morality - integrating theory of planned behavior with norm activation theory to explain compliance with COVID-19 prevention guidelines. *Psychology, Health & Medicine, Ahead-of-print*(Ahead-of-print), 1-11.
<https://doi.org/10.1080/13548506.2021.1946571>

Svallfors, S. (2004). Class, Attitudes and the Welfare State: Sweden in Comparative Perspective. *Social Policy & Administration*, 38(2), 119-138
<https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1111/j.1467-9515.2004.00381.x>

Toshkov, D., Carroll, B., & Yesilkagit, K. (2022). Government capacity, societal trust or party preferences: What accounts for the variety of national policy responses to the COVID-19 pandemic in Europe? *Journal of European Public Policy*, 29(7), 1009-1028
<https://doi.org/10.1080/13501763.2021.1928270>

